

קורות חייו

יהודה נולד לפני 89 שנים, בשנת 1924 בעיר פרידק (FRYDEK) בצפון צ'כוסלובקיה. הוריו אלה ויוסף פישר, היו חלק ממשפחה ענפה ומוערכת בעיר. סבו מצד אימא היה ראש הקהילה וביתם היה מרכז תרבות ומפגש לנוער היהודי בעיר.

כבר בגיל 10 החל יהודה להשתתף בפגישות הנוער בקן המקומי של תנועת "תכלת – לבן" ולימים. התגאה כי בזכותו הפך גם אביו לצינוני. מילדות היה יהודה תלמיד חרוץ חובב קריאה ולכן ברור היה כי ימשיך את לימודיו בגימנסיה בעיר הקרובה, אלא שבשנת 1939, כאשר כבשו הנאצים את צ'כוסלובקיה, נאסרה כניסת ילדים יהודים לבתי הספר ולימודיו הופסקו.

הוריו הסכימו לרשמו לעליית הנוער ובינתיים עבד במאפיה המשפחתית בלילות ובימים – למד שתלנות בעבודה אצל הגנן המקומי, כדי להכין עצמו לחיי חלוץ בא".

במרץ 1940 הגיע סוף סוף האישור המיוחל ובמסגרת עליית הנוער, בקבוצה לגלית, יצא יהודה מפראג, דרך וינה ואיטליה לא", משאיר מאחוריו הורים ואח, דודים ודודות. מכל המשפחה הרחבה שרדו לאחר המלחמה - שתי בנות - דודות.

יהודה הצטרף לתלמידי כפר הנוער בן שמן ושם למד עברית על בוריה, חקלאות מטע וגידולי שדה. בתום לימודיו הצטרף לגרעין קבוץ מעגן שהכין עצמו לעליה על הקרקע. באותה תקופה התמחה יהודה בעיקר בעגלונות, אך כאשר ביקרנו בסכר נהריים סיפר גם על ימים ארוכים של עבודה בעמידה על הסכר לשם גרוף הענפים והעלים שנסחפו בזרם ואיימו לסתום את הצינורות אל טורבינות תחנת הכוח הראשונה בא". הוא יצא בפלוגה המקובצת של הקבוץ המאוחד לעבוד במפעל האשלג החדש בסדום, ובמשך שנתיים לקח חלק בכיבוש העבודה הקשה בברכות המפעל שהיה בתחילת דרכו.

במלחמת השחרור היה בין מגיני הישובים בעמק הירדן מפני פלישת הצבא הסורי ולאחריה הגיע הזמן לשני אירועים להם חיכה זמן רב. בשנת 1949 עלה עם חבריו להתיישבות לייסד את קבוץ מעגן בנקודת הקבע על חוף הכנרת, וב - 1.1.1950 נכנס לחדר משפחה עם מרתה חברתו.

התחיל שלב בניית המשפחה. בהיותם אנשים צנועים ומחפשי פינת שקט, עזבו יהודה ומרתה את מעגן בו רבו הוויכוחים בימי "הפילוג" ועברו לבית אורן. אך גם בבית אורן רבו המחלוקות ומשפחת פלג, עם התינוקת נעמי, הגיעה למעין צבי, בה נולדו וגדלו גם אסף ועמית.

יהודה השתלב בענף גידולי השדה, אך במשך 20 שנות עבודתו בפלחה גם ריכז את ועדת התרבות, את ועדת החינוך, וועדת עבודה. בכל אותן שנים הלך והבשיל בו "החיידיק הארכיאולוגי" שנזרע כבר בשנת 1964, כאשר התנדב לחפירות חשיפת מצדה. חוליית הסקר הארכיאולוגי בראשות יעקב עולמי שעבדה באזורנו סקרנה ומשכה את ליבו. הוא הצטרף אליהם לעבודה בחורפים, בין עיבודי הקרקע, ותרם את הידע שצבר במדידת שטחי הפלחה והכנתם לעיבוד, במדידת האלמנטים הארכיאולוגיים שלאורך אמות המים לקיסריה. כך הגיעו למיפוי האמות בדיוק שלא היה מוכר אז.

הפרוייקט הזה הוביל אותו להתמחות שהפכה למרכז בחייו. יהודה למד בזמנו הפנוי הדרכת טיולים וארכיאולוגיה והעמיק בחקירת מתקני מים ומפעלי הובלתם בעת העתיקה. בזכות

קפדנותו וחריפותו הפך לבר סמכא בעיני הארכיאולוגים אנשי האקדמיה והוזמן לקחת חלק ולחוות דעה בעת החפירות בקיסריה ובדור, בסוסיתא, ביריחו, בציפורי ובבית שאן.

ניסיונו העשיר והתעמקותו בפרטים ההנדסיים והטכניים ההכרחיים להבנת כל מפעל שכזה, זיכרו בהערכה רבה ויהודה הוזמן להיות חבר העמותה הבינלאומית לחקר מתקני המים במזרח הקרוב. הוזמן להרצות ולהשתתף בכנסיה בכל ארצות הים התיכון, לערוך את ספרי הכנסים ואף לארגן את הכנסים שנערכו בישראל.

כראוי בעיניו, הקפיד לעשות כל פעילותו זו בשעות הפנאי ובימי החופש וכך הספיק במקביל לרכז 5 שנים את המדור לידיעת הארץ בתנועה, להיות רכז הבניין במעיין ולהשתלב בעבודה בהנהלת החשבונות. בכל השנים האלו טיפח את משפחתו הקטנה ותמך באשתו מרתה כאשר התערערה בריאותה.

יהודה היה אוטוידידקט ואיש תרבות חובב תיאטרון ומוסיקה. את שם משפחתו עיברת לפלג והסביר זאת בשמירת הפ' של משפחת פישר וכמחווה לאהבתו את יצירות המוסיקאי יוהן סבסטיאן באך, אשר תרגום שמו לעברית הוא פלג... במשך שנים ארוכות ארגן, רשם והסיע את חובבי המוסיקה והתיאטרון חברי מעין אל המופעים בחיפה ולקונצרטים בעין השופט, מקפיד להגיע תמיד לפני הזמן ושמח לחלוק עם המתעניינים את חוויותיו.

במשך שנים ארוכות ארגן את טיולי החברים וטיולי משפחות הקבוץ בכל רחבי הארץ. הוא ראה שליחות בנטיעת האהבה לארץ ונופיה וסלח לכולם גם כשלא התענינו ברצינות בשרידים הארכיאולוגיים. כסטודנטית ומדריכת טיולים בתחילת דרכי הייתה לי זכות גדולה שיהודה אימץ אותי ואימן אותי במקצוע. כבוד גדול ראיתי בכך.

השינויים בהתנהלות הקבוץ ומותה של מרתה היו לו שניהם קשים וכואבים. אך כאופטימיסט מובהק, למרות שלא כך הגדיר את עצמו, השכיל יהודה למצוא אהבה חדשה ותומכת בדמות מרים חברתו ואת ניסיונו בהנהלת החשבונות העמיד לעזרת חברים מבוגרים ממנו שהתקשו במעבר לניירות החדשים ורבי המספרים.

בנחישות ועקשנות, ביסודיות ובצניעות שאיפיינו אותו לאורך כל חייו, חיפש ומצא מעבר לקשיים והדאגות, גם בשנים האחרונות, שמחה עניין ויופי בעולמו.

צר לי להפרד ממך, אך גם מאנשים רבי מעש וגם מן הצנועים שבהם, בסוף נפרדים.

נוח בשלום.

תמי גבע – חברת מעין-צבי

14.4.2013

יהודה ידידי היקר,

אם אקרא לך אבא רוחני זו לא תהיה הגזמה.
מאז שהכרתיך וזה היה כמעט לפני 40 שנה נקשרה דרכנו בזכות נושא אחד מעניין:
חקר מפעלי מים עתיקים.
כל אחד הגיע לכך מאתרים אחרים: אתה חקרת את קיסריה ודור ואני את צפורי
וקצת את ירושלים.

נסעת בסוף שנות ה-70 לכנס שארגן פרופ' פהלבוש בתורכיה בשפה הגרמנית. הייתה
זו שפת ילדותך שנשכחה ממך והנה בכנס אחד חזרה אליך השפה על בוריה ושמשת
לנו ולי כמתרגם פעמים רבות הן בכנסים הבאים בע"פ והן בטקסטים בכתב.

היית הרוח החיה לארגן את שלושת מחקרי השדה של מפעלי המים הקדומים
שבוצעו עם הגרמנים: ביריחו יחד עם פרופ' גינטר גרברכט ופרופ' אהוד נצר לשם
הזמנת אותי להיות הארכיאולוג החופר; בסוסיתא יחד עם פרופ' הננינג פהלבוש
וד"ר זאב משל ואיתי; ובבית שאן יחד עם פרופ' יורם צפריר, פרופ' גדעון פרסטר,
פרופ' הננינג פהלבוש, נציג של הפלסטינאים ואנכי.

מחקרים אלו שפורסמו יחד עם עוד מאמרים רבים שלך בחקר מפעלי מים עתיקים
בשפות שונות: אנגלית, גרמנית ועברית הם עדות נצח לפועלך הרב וכל זאת עשית
באופן אוטודידקטי ובזמנך החופשי. מאמר שלך ושלי עדיין מחכה לפרסום מהכנס
שהיה בטולדו בשנת 2009.
לכל מי שעסק בחקר מפעלי מים עתיקים נעזר בדך כיועץ בעניינים הידרולוגיים,
הנדסיים וטכנולוגיים.

בכנס מפעלי המים האחרון שארגנה רשות הטבע והגנים באוקטובר 2012, סייעת לנו
יחד עם מרים בהכנת החומר באנגלית. בקשתי ממך להגיע לכנס ולהפגין נוכחות
אבל לא הסכמת (השתתפת בכל הכנסים ברציפות מהכנס ה-3 ועד הכנס ה-13).
אפילו למעגן מיכאל, לשמורת נחל התנינים, לסכר שכל כך אהבת כבר לא רצית
לבוא. כיבדתי אותך אבל כאב לי מאוד.
בקשת למסור ד"ש לכל המשתתפים וכך עשינו. פרופ' פהלבוש נסע אחרי הכנס
לפגוש אותך בביתך.

לפני כמה ימים חזרתי מטיול בארה"ב והתכוונתי לבקר אותך אבל לא הספקתי.

יהא זכרך ברוך.

צביקה

צביקה צוק – ארכיאולוג ראשי, רשות הטבע והגנים

לראשונה שמתי לב ליהודה בשנת 2003, בקונצרטים קאמריים שהתקיימו בעין הוד, שנתיים אחרי שבעלי נפטר, וגם כשנתיים אחרי פטירתה של מרטה, אשתו של יהודה. הוא משך את תשומת ליבי – אבל הוא לרוב היה בחברת אישה, וחששתי שאין לי סיכוי. לא הבחנתי שזאת לא תמיד אותה אישה, ושיהודה פשוט חיפש חברת אוהבי מוסיקה קלאסית.

פעם, ראיתי אותו לבד, ודיברנו בהפסקה. התברר שכנראה גם אני משכתי את תשומת ליבו. בהמשך, שאלתי אותו בן כמה הוא, והוא ענה לי "כמעט 80". חשבתי לעצמי שאני משוגעת להתחיל עם בחור בן 80! "ובת כמה את?" הוא שאל. עניתי "כמעט 70". והוא הגיב: "אוי! אני מתחיל עם ילדה קטנה!"

בשנת 2004, יהודה סיפר לי שהוא נוסע לארה"ב לבקר אצל הבת שלו בפייטסבורג. סיפרתי שבעוד חודשיים גם אני נוסעת לפייטסבורג, לבקר אצל הבת שלי. התברר ששתי הבנות גרות במרחק של 40 דקות נסיעה אחת מהשנייה!

גילינו שיש לנו דברים רבים במשותף: לשנינו שני בנים ובת, לכל אחד חתול ורכב, ושנינו אוהבים מוסיקה קאמרית וקונצרטים. כעבור זמן מה, יהודה הציע לי טיול מוסיקאלי לאוסטריה. זה היה הראשון מתוך עשרה טיולים נהדרים ביחד לחוץ לארץ – וכל פעם הייתה הרגשה שאנחנו נמצאים בירח דבש.

יהודה הפך למעורב בחיים שלי ואני בשלו. אני פעילה בעמותת אלצהיימר, בעקבות מחלת בעלי, והוא ליווה אותי לכנסים ולהרצאות שנתתי בנושא. יהודה היה חבר בעמותת ידידי קיסריה העתיקה ואני ליוויתי אותו למפגשים ולטיולים. הצטרפתי אליו לכנסים בחוץ לארץ בנושא "טכניקות של מערכות מים עתיקות". הוא עזר לי בעבודות התרגום שלי מעברית לאנגלית ואני עזרתי לו בחומר שלו באנגלית.

אני לא ציפיתי שקשר זה ימשך כל כך הרבה זמן. משפחתו קיבלה אותי ומשפחתי קיבלה אותו. היה לנו כיף ביחד – היו שמחות ואירועים משפחתיים, חגים, חתונות ועוד.

התחלתי להכיר אדם ידעני ונבון, אדיב, טוב ורחב לב, מתחשב וסבלני.

יהודה היה צנוע בהישגיו. עם הזמן גיליתי שהוא נחשב למומחה בישראל ומחוצה לה בנושא "טכניקות של מערכות מים עתיקות". מומחים אחרים בתחום התייעצו איתו ושתפו איתו פעולה. הוא היה אוטו-דידקט, ושילב את לימודיו בהתחייבויות שלו בקיבוץ.

התעניינותו בטכנולוגיות עתיקות של מערכות מים, התחילה בערך בשנת 1971. אנשי צוות מטעם אגודת הסקר הארכיאולוגי של ארץ ישראל שעבדו בסקר של האזור היו באים לאכול ארוחות הצהרים בחדר האוכל של מעין-צבי. הם הסכימו לקלוט את יהודה בצוות שלהם והוא עבד איתם במשך שנתיים.

יהודה הוזמן להצטרף לאגודה הגרמנית להיסטוריה של טכניקות של מערכות מים עתיקות. אגודה זו מארגנת כנס כל שנתיים-שלוש, בארצות הים התיכון. יהודה עזר בארגון שני כנסים שהתקיימו בישראל. מעמדו היה מיוחד מכיוון שהיה מומחה בתחום, הוא חי בארץ עשירת אתרים עתיקים – היכן שהיה ישוב, הייתה מערכת מים כלשהי. יהודה גם ידע גרמנית, אנגלית ועברית על בוריה, דבר שעזר לו בהוצאת פרסומים ובתקשורת בין חברי האגודה בישראל לבין החברים בחוץ לארץ. בכנס האחרון של האגודה בארץ, בשנת 2012, יהודה כבר לא היה מסוגל להשתתף פיזית, אבל שנינו עזרנו בעריכת החומר הכתוב.

בשנות ה-70 יהודה ניהל את המדור לידיעת הארץ בתק"ם, במשך 5 שנים ולמד להכיר את כל הארץ. כאשר לקח אותי לטיולים - לאתרי מים עתיקים, טיולי טבע ונוף, לא היה לו צורך במפה - הוא הכיר כל מקום.

למדתי להכיר את המשפחה החמה של יהודה ואת הנינות שלו – כרמל ועמלי, שסיפקו לנו הרבה שמחה ונחת. לשלושת הנינים שלי יש 4 סבתא-רבנות אבל אף סבא-רבא! יהודה הפך לסבא-רבא של הנינים שלי!!

לפני שנה יהודה קיבל את אות "יקיר חוף הכרמל" על פעילות רבת השנים למען האזור וקהילת חוף הכרמל.

***

ידעתי שרגע זה יגיע ואאלץ להיפרד ממך. השבועות האחרונים היו קשים לך יותר ויותר, אבל שמחתי לעזור לך, כמה שיכולתי. עכשיו לי יש תקופה קשה, אבל אני לא מתחרטת. המחיר שאני משלמת היום, כאשר איבדתי אותך, שווה את האושר שנתת לי במהלך 9 השנים הנפלאות האלה. יש לי זיכרונות יפים מהחיים שלנו יחד, ואלה יישארו איתי לעד.

תנוח על משכבך בשלום, יהודה שלי – לא אשכח אותך לעולם.

מרים וובר, בת זוגו של יהודה

דברים שסבא לימד אותי:

לחפור באדמה ולמצוא אבנים ישנות וזהתלהב מזה. לצלם ולכסות בחזרה

לא לשכוח אף יומולדת, תמיד להתקשר, תמיד לתת צ'ק עם ברכה קנויה.

לאהוב את ארץ ישראל ומפיות דרך הרגלים.

לאכול טוב, בעיקר גבינות מסריות

להבדיל בין חסידה לפליקן על פי המעוף

לפנק כלבים בשוקולד (למרות שאסור) וחתולים בליטוף, גם אם הם לא שלך

לאפות עוגות

להזמין את כל הנכדים לחופשה ביוון, רק כדי שיהיה לך תירוץ לטפס על הר געש.

להנות ממוזיקה קלאסית

לפנק אותנו בשקט, בצניעות, כמעט בלי שנרגיש.

מה זה רומנטיקה מאוחרת: להתקשר לנכדה שלך ב 11 בלילה, ולהגיד לושן, אני חושב שאני מאוהב!

שתמיד אפשר ללמוד לכתוב SMS, גם בגיל 81.

להסתכל על השקיעה כל ערב, ולהנות כל פעם מחדש

כשגם בסוף, שהכל כואב, קשה ועייף, עדין אפשר להינות מחיוך של בנה.

הילה ותומר, הנכדים של יהודה